

Dz. U. 2024 poz. 388**OBWIESZCZENIE
MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 11 marca 2024 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie granicy państwowej

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 295), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 26 maja 2023 r. o pomocy państwa w oszczędzaniu na cele mieszkaniowe (Dz. U. poz. 1114),
- 2) ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie żeglugi i portów morskich oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1489)

oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 7 marca 2024 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje:

- 1) art. 31 i art. 47 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o pomocy państwa w oszczędzaniu na cele mieszkaniowe (Dz. U. poz. 1114), które stanowią:

„Art. 31. 1. Przepis art. 16b ustawy zmienianej w art. 22 ma zastosowanie do przypadków, w których czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym zarządzono nie wcześniej niż 9 listopada 2021 r.

2. W przypadku, w którym czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym zarządzono przed dniem wejścia w życie art. 16b ustawy zmienianej w art. 22, termin, o którym mowa w art. 16b ust. 10 ustawy zmienianej w art. 22, liczy się od dnia wejścia w życie tego przepisu.

3. W przypadkach, w których czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym zarządzono przed dniem 1 stycznia 2023 r., rekompensata przysługuje za okres czasowego zawieszenia ruchu przypadający po tej dacie.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, rekompensata przysługuje, jeżeli przychód:

- 1) z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów podatkowych uzyskany w miesiącu kalendarzowym przypadającym nie wcześniej niż w 2023 r., w którym obowiązywało czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym, na obszarze gminy, w której położone jest to przejście graniczne, był niższy o co najmniej 25 % w stosunku do przychodu uzyskanego w tej gminie w jednym z miesięcy kalendarzowych przypadających w okresie od czerwca do sierpnia 2021 r. – w przypadku płatnika składek, o którym mowa w art. 16b ust. 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 22;
- 2) ze świadczenia usług hotelarskich w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2211 oraz z 2022 r. poz. 2185) uzyskany w miesiącu kalendarzowym przypadającym nie wcześniej niż w 2023 r., w którym obowiązywało czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym, na obszarze gminy, w której położone jest to przejście graniczne, był niższy o co najmniej 25 % w stosunku do przychodu ze świadczenia tych usług uzyskanego w tej gminie w jednym z miesięcy kalendarzowych przypadających w okresie od czerwca do sierpnia 2021 r. – w przypadku rolnika, o którym mowa w art. 16b ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 22.”

„Art. 47. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2023 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 22, art. 31, art. 42 i art. 43, które wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia;
- 2) art. 27, art. 28, art. 33 i art. 34, które wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia;
- 3) art. 29 pkt 14 w zakresie art. 9b ust. 7 i 8 oraz art. 46 ust. 2 i 3, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.;
- 4) art. 15 i art. 29 pkt 5 lit. c w zakresie art. 3 ust. 2a, które wchodzi w życie z dniem 1 marca 2024 r.”;

- 2) art. 11 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie żeglugi i portów morskich oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1489), który stanowi:

„Art. 11. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 8, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”.

Marszałek Sejmu: *S. Hołownia*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 11 marca 2024 r. (poz. 388)

USTAWA

z dnia 12 października 1990 r.

o ochronie granicy państwowej

Rozdział 1

Granica państwowa

Art. 1. Granicą Rzeczypospolitej Polskiej, zwaną dalej „granicą państwową”, jest powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną, oddzielająca terytorium państwa polskiego od terytoriów innych państw i od morza pełnego. Granica państwowa rozgranicza również przestrzeń powietrzną, wody i wnętrze ziemi.

Art. 2. Przebieg granicy państwowej na lądzie oraz rozgraniczenia morskich wód wewnętrznych i morza terytorialnego z państwami sąsiednimi są określone w umowach międzynarodowych, zawartych przez Rzeczpospolitą Polską.

Art. 3. Granica państwowa na morzu przebiega w odległości 12 mil morskich od linii podstawowej, określonej w odrębnych przepisach, lub po zewnętrznej granicy red włączonych do morza terytorialnego.

Art. 4. 1. Przebieg granicy państwowej na lądzie i na morskich wodach wewnętrznych oznacza się znakami granicznymi.

2. Umowy międzynarodowe zawarte przez Rzeczpospolitą Polską z sąsiednimi państwami określają położenie, kształt, wymiary i kolor znaków granicznych oraz zasady ich utrzymywania.

Art. 5. 1. Granicę państwową, jeżeli tego inaczej nie regulują umowy międzynarodowe zawarte z sąsiednimi państwami, ustala się:

- 1) na odcinkach lądowych oraz w miejscach, w których granica państwowa przecina wody stojące lub wody płynące, przechodząc na drugi brzeg – według linii prostej, biegnącej od jednego znaku granicznego do drugiego;
- 2) na rzekach, potokach, strumieniach, kanałach nieżeglownych – według linii środkowej koryta;
- 3) na rzekach żeglownych – według linii środkowej głównego toru wodnego lub linii środkowej głównego nurtu.

2. Przez „wody graniczne” rozumie się rzeki, kanały oraz śródlądowe wody stojące, przez które przebiega granica państwowa.

Art. 6. Rzeczpospolita Polska wykonuje swoje zwierzchnictwo nad terytorium lądowym oraz wnętrzem ziemi znajdującym się pod nim, morskimi wodami wewnętrznymi i morzem terytorialnym oraz dnem i wnętrzem ziemi znajdującymi się pod nimi, a także w przestrzeni powietrznej znajdującej się nad terytorium lądowym, morskimi wodami wewnętrznymi i morzem terytorialnym.

Art. 7. 1. Minister właściwy do spraw wewnętrznych odpowiada za ochronę granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz kontrolę ruchu granicznego, w zakresie określonym w odrębnych przepisach.

2. Minister Obrony Narodowej odpowiada za ochronę granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Zadania ministra właściwego do spraw wewnętrznych, o których mowa w ust. 1, wykonuje Komendant Główny Straży Granicznej.

4.¹⁾ Zadania Ministra Obrony Narodowej w zakresie ochrony granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej wykonuje Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych przy pomocy Dyżurnego Dowódcy Obrony Powietrznej.

5.²⁾ Dyżurnym Dowódcą Obrony Powietrznej jest oficer Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wyznaczony do pełnienia służby w systemie obrony powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej i wykonywania funkcji narodowego przedstawiciela władz państwowych w Zintegrowanym Systemie Obrony Powietrznej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego.

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie żeglugi i portów morskich oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1489), która weszła w życie z dniem 1 września 2023 r.

²⁾ Dodany przez art. 2 pkt 1 lit. b ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Rozdział 2 Pogranicze

Art. 8. W celu ochrony granicy państwowej ustanawia się pas drogi granicznej i strefę nadgraniczną.

Art. 9. 1. Pasem drogi granicznej jest obszar o szerokości 15 metrów, licząc w głąb kraju od linii granicy państwowej lub od brzegu wód granicznych albo brzegu morskiego.

2. W pasie drogi granicznej umieszcza się w dobrze widocznych miejscach tablice z napisem:

- 1) „Granica państwa” – na granicy państwowej stanowiącej granicę wewnętrzną w rozumieniu przepisów rozporządzenia (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiającego wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz. Urz. UE L 105 z 13.04.2006, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „kodeksem granicznym Schengen”;
- 2) „Granica państwa przekraczanie zabronione” – na granicy państwowej stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen.

3. Jeżeli wynika to bezpośrednio z potrzeb związanych z ochroną granicy państwowej lub kontrolą ruchu granicznego, wojewoda, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii właściwego miejscowo komendanta oddziału Straży Granicznej, może wprowadzić zakaz przebywania na niektórych odcinkach pasa drogi granicznej na:

- 1) granicy państwowej stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen;
- 2) granicy państwowej stanowiącej granicę wewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen – w razie tymczasowego przywrócenia lub przedłużenia kontroli granicznej osób przekraczających tę granicę, w okresie, na który kontrola została przywrócona lub przedłużona.

4. Zakazu, o którym mowa w ust. 3, nie stosuje się do właścicieli lub użytkowników gruntów położonych w pasie drogi granicznej.

5. Zakazu, o którym mowa w ust. 3, nie wprowadza się na oznakowanych szlakach turystycznych, brzegu morskim i w kąpieliskach.

6. Pas drogi granicznej w miejscach, w których jest wprowadzony zakaz przebywania, oznacza się w dobrze widocznych miejscach tablicami z napisem „Pas drogi granicznej – wejście zabronione”.

7. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzory tablic, o których mowa w ust. 2 i 6, oraz sposób ich utrzymywania przez właściwych miejscowo komendantów oddziałów Straży Granicznej, uwzględniając konieczność należytego oznaczenia przebiegu granicy państwowej oraz pasa drogi granicznej w miejscach, w których jest wprowadzony zakaz przebywania.

Art. 10. 1. Na gruntach położonych w pasie drogi granicznej Straż Graniczna może wykonywać czynności związane z oznakowaniem i ochroną granicy państwowej oraz budową urządzeń służących tej ochronie. Właściciele lub użytkownicy tych gruntów są obowiązani do umożliwienia wykonywania tych czynności.

2. Ze względów technicznych dopuszcza się budowanie urządzeń służących ochronie granicy państwowej także poza pasem drogi granicznej.

2a. Straż Graniczna może zlecać innym podmiotom budowę, instalację, usunięcie, a także obsługę techniczną obejmującą naprawę, remont i wymianę urządzeń, o których mowa w ust. 1.

3. Właścicielowi nieruchomości za szkody wyrządzone czynnościami, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługuje odszkodowanie według zasad prawa cywilnego.

Art. 10a. 1. Na gruntach położonych w pasie drogi granicznej można wykonywać urządzenia lub budowle służące zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

2. Ze względów technicznych dopuszcza się wykonywanie urządzeń lub budowli, o których mowa w ust. 1, także na gruntach położonych poza pasem drogi granicznej.

3. Za utrzymanie urządzeń lub budowli, o których mowa w ust. 1 i 2, w tym ich obsługę techniczną obejmującą naprawę, remont i wymianę, odpowiada wojewoda.

4. Wojewoda może zlecać innym podmiotom utrzymanie urządzeń lub budowli, o których mowa w ust. 1 i 2, w tym ich obsługę techniczną obejmującą naprawę, remont i wymianę.

5. Starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, może ograniczyć, w drodze decyzji, sposób korzystania z nieruchomości, o której mowa w ust. 1 i 2, przez udzielenie zezwolenia na wykonanie urządzeń lub budowli służących zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, jeżeli właściciel nieruchomości nie wyraża na to zgody. Przepisy art. 124 ust. 1a–8 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344, z późn. zm.³⁾) stosuje się.

Art. 11. 1. W pasie drogi granicznej grunty i lasy przylegające do granicy państwowej lub do brzegów rzek granicznych powinny być utrzymywane w stanie zapewniającym widoczność linii granicy państwowej i znaków granicznych.

2. Właściciele i użytkownicy gruntów i lasów, o których mowa w ust. 1, są obowiązani do oczyszczania, odpłatnie na warunkach uzgodnionych z właściwymi organami Straży Granicznej, tych gruntów i lasów z drzew i krzewów oraz innych zarośli na szerokość ustaloną w umowach międzynarodowych zawartych przez Rzeczpospolitą Polską.

3. W razie niewykonywania obowiązków określonych w ust. 1 i 2 właściwy organ Straży Granicznej może zlecić oczyszczenie tych gruntów i lasów innym podmiotom. Przepis art. 10 ust. 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

4. Koszty związane z utrzymywaniem w stanie zapewniającym widoczność przebiegu linii granicy państwowej i znaków granicznych pokrywa się ze środków zaplanowanych na funkcjonowanie Straży Granicznej.

Art. 12. 1. Strefa nadgraniczna obejmuje cały obszar gmin przyległych do granicy państwowej, a na odcinku morskim – do brzegu morskiego. Jeżeli określona w ten sposób szerokość strefy nadgranicznej nie osiąga 15 km, włącza się do strefy nadgranicznej również obszar gmin bezpośrednio sąsiadujących z gminami przyległymi do granicy państwowej lub brzegu morskiego.

2. Jednostki zasadniczego podziału terytorialnego państwa, których granice znajdują się w obszarze strefy nadgranicznej wyznaczonej w sposób określony w ust. 1, stanowią część tej strefy.

3. Zasięg strefy nadgranicznej oznacza się tablicami z napisem „Strefa nadgraniczna”.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wykaz gmin i innych jednostek zasadniczego podziału terytorialnego państwa położonych w strefie nadgranicznej, a także wzór tablicy, o której mowa w ust. 3, oraz sposób utrzymywania tablic przez właściwych komendantów oddziałów Straży Granicznej, uwzględniając konieczność należytego oznaczenia strefy nadgranicznej.

Art. 12a. 1. W przypadku konieczności zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku publicznego w strefie nadgranicznej w związku z zagrożeniem życia lub zdrowia ludzi, lub mienia, wynikającym z przekraczania granicy państwowej wbrew przepisom prawa lub podejmowania prób takiego przekraczania, lub uzasadnionym ryzykiem popełniania innych czynów zabronionych, może być wprowadzony czasowy zakaz przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Komendanta Głównego Straży Granicznej, może wprowadzić, w drodze rozporządzenia, na określonym obszarze gmin lub ich części zakaz, o którym mowa w ust. 1, kierując się koniecznością zapewnienia ochrony granicy państwowej i jej nienaruszalności, bezpieczeństwa i porządku publicznego w strefie nadgranicznej, w szczególności na obszarze bezpośrednio przyległym do granicy państwowej, potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników służb państwowych oraz żołnierzy i pracowników Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wykonujących zadania służbowe na granicy państwowej, a także koniecznością wywiązywania się z zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 12b. 1. Zakaz, o którym mowa w art. 12a ust. 1, nie dotyczy osób, które:

- 1) stale zamieszkują, prowadzą działalność gospodarczą, wykonują pracę zarobkową, wykonują pracę w gospodarstwach rolnych znajdujących się na obszarze objętym zakazem, pobierają naukę lub są opiekunami osób pobierających naukę na obszarze objętym zakazem;
- 2) będąc małżonkiem, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwem, sprawują opiekę albo udzielają pomocy w załatwianiu bieżących spraw życia codziennego osobie stale zamieszkującej na obszarze objętym zakazem;
- 3) są objęte wychowaniem przedszkolnym lub formami opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na obszarze objętym zakazem, oraz ich opiekunów;
- 4) przebywają na obszarze objętym zakazem w celu załatwienia sprawy w urzędzie administracji publicznej lub w celu sprawowania lub udziału w kulcie religijnym;

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2023 r. poz. 1113, 1463, 1506, 1688, 1762, 1906 i 2029.
2024-03-18

- 5) są właścicielami lub posiadaczami nieruchomości zlokalizowanych na obszarze objętym zakazem;
- 6) są osobami niepełnosprawnymi albo opiekunami osób niepełnosprawnych przebywającymi na obszarze objętym zakazem w związku z korzystaniem z ośrodka dla osób niepełnosprawnych;
- 7) przebywają na obszarze objętym zakazem w związku z bezpośrednim przemieszczaniem się w celu zgodnego z przepisami przekroczenia granicy państwowej lub bezpośrednio po jej przekroczeniu zgodnie z przepisami w celu opuszczenia obszaru objętego zakazem, lub w związku z przemieszczaniem się przez ten obszar drogą publiczną – bezpośrednio w celu jego niezwłocznego opuszczenia.

2. W uzasadnionych przypadkach właściwy miejscowo komendant placówki Straży Granicznej może zezwolić na przebywanie, na czas określony i na określonych zasadach, na obszarze objętym zakazem, o którym mowa w art. 12a ust. 1, innych osób niż wymienione w ust. 1, w szczególności dziennikarzy w rozumieniu art. 7 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914).

3. Osoby przebywające na obszarze, na którym wprowadzono zakaz, o którym mowa w art. 12a ust. 1, obowiązane są posiadać przy sobie dowód osobisty lub inny dokument stwierdzający tożsamość.

4. Zakazu, o którym mowa w art. 12a ust. 1, nie stosuje się do:

- 1) załóg przemieszczających się pojazdami ratownictwa medycznego i innych służb interwencyjnych oraz osób przewożonych w tych pojazdach w związku z prowadzoną przez te załogi lub służby działalnością;
- 2) osób przemieszczających się bezpośrednio do podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 991, 1675 i 1972) w celu skorzystania ze świadczeń zdrowotnych;
- 3) funkcjonariuszy i pracowników służb państwowych oraz żołnierzy i pracowników Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wykonujących zadania służbowe.

5. W przypadku wprowadzenia zakazu, o którym mowa w art. 12a ust. 1, ograniczenia wynikające z wprowadzenia na podstawie art. 9 ust. 3 zakazu przebywania na niektórych odcinkach pasa drogi granicznej stosuje się.

Art. 12c. Obszar, o którym mowa w art. 12a ust. 1, na którym został wprowadzony zakaz przebywania, oznacza się w dobrze widocznych miejscach tablicami z napisem „Obszar objęty zakazem przebywania – wejście zabronione”.

Art. 12d. Informację o wprowadzeniu zakazu, o którym mowa w art. 12a ust. 1, ogłasza się w sposób zwyczajowo przyjęty na obszarze objętym tym zakazem oraz zamieszcza się na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej właściwych miejscowo:

- 1) urzędu wojewódzkiego;
- 2) urzędu marszałkowskiego;
- 3) starostwa powiatowego;
- 4) urzędu gminy.

Art. 13. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki uprawiania turystyki, sportu, polowań i połowu ryb w strefie nadgranicznej, uwzględniając w szczególności możliwość wprowadzenia stałych lub czasowych ograniczeń w zakresie korzystania z wód granicznych oraz nałożenia obowiązku powiadomienia organów Straży Granicznej o planowanych czynnościach.

Rozdział 3

Przekraczanie granicy państwowej

Art. 14. 1. Przekraczanie granicy państwowej jest dozwolone na podstawie dokumentów uprawniających do jej przekroczenia.

2. Dokumenty, o których mowa w ust. 1, określają odrębne przepisy, w tym umowy międzynarodowe, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, lub przepisy prawa Unii Europejskiej.

3. Przekraczanie granicy państwowej stanowiącej granicę wewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen następuje na zasadach określonych w kodeksie granicznym Schengen.

4. W przypadku tymczasowego przywrócenia lub przedłużenia kontroli granicznej osób na granicy państwowej stanowiącej granicę wewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen do tej kontroli stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące kontroli granicznej na granicy państwowej stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen.

Art. 14a. (utracił moc)

Art. 15. 1. Osoby przekraczające granicę państwową stanowiącą granicę zewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen są obowiązane poddać się kontroli granicznej, w zakresie określonym kodeksem granicznym Schengen oraz innymi przepisami odrębnymi, wykonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej.

2. (uchylony)

3. W razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary, osoba, o której mowa w ust. 1, jest obowiązana do udostępnienia do przejrzenia przedmioty, bagaże i środki transportu.

3a. Funkcjonariusze Straży Granicznej dokonają kontroli osobistej osoby, o której mowa w ust. 1, na zasadach określonych w art. 11aa ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1080, 1088, 1489, 1723, 1860 i 2608).

4. Kontrola graniczna, o której mowa w ust. 1 i 3, może odbywać się z zastosowaniem urządzeń technicznych oraz psów służbowych.

Art. 16. 1. Drogowe, kolejowe i rzeczne przejścia graniczne oraz rodzaje ruchu dozwolonego w tych przejściach ustala się w umowach międzynarodowych.

2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, ustala morskie i stałe lotnicze przejścia graniczne oraz określa rodzaj ruchu dozwolonego przez te przejścia, uwzględniając w szczególności umowy międzynarodowe.

3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w drodze rozporządzenia, może:

- 1) ustalać na czas określony dodatkowe lotnicze przejścia graniczne oraz określić rodzaj ruchu dozwolonego w tych przejściach, czas ich otwarcia, podmioty, które zarządzający lotniskiem powiadamia o lądowaniu lub starcie statku powietrznego, formę oraz termin takiego powiadomienia, a także obowiązki zarządzającego lotniskiem w zakresie zapewnienia dojazdu osób dokonujących kontroli w tych przejściach, uwzględniając przy ustalaniu dodatkowych lotniczych przejść granicznych potrzeby danego regionu;
- 2) zarządzić czasowe zawieszenie lub ograniczenie ruchu na określonych przejściach granicznych, uwzględniając konieczność zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa publicznego albo ochronę przed zagrożeniem życia lub zdrowia ludzi, a także zapobieganie szerzeniu się epidemii chorób zwierząt.

3a. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej oraz ministrami właściwymi do spraw gospodarki morskiej, żeglugi śródlądowej i transportu określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania zasięgu terytorialnego przejść granicznych oraz podmioty właściwe w tych sprawach, a także szczegółowe obowiązki podmiotów uczestniczących w prowadzeniu komunikacji międzynarodowej wobec organów działających w przejściach granicznych, uwzględniając możliwość ograniczenia tych obowiązków w sytuacjach szczególnych.

3b. Minister właściwy do spraw wewnętrznych może wydać decyzję o czasowym, nie dłuższym niż 7 dni, zawieszeniu lub ograniczeniu ruchu na określonych przejściach granicznych, w przypadku wprowadzenia drugiego lub wyższego stopnia alarmowego, o którym mowa w art. 15 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 92). Decyzji nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” przejścia graniczne, rodzaj ruchu dozwolonego w tych przejściach oraz czas ich otwarcia.

Art. 16a. Przepisów art. 16 nie stosuje się do przejść granicznych, o których mowa w art. 17a.

Art. 16b.⁴⁾ 1. W przypadku zarządzenia przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych czasowego zawieszenia ruchu na przejściu granicznym:

- 1) płatnikowi składek w rozumieniu art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1230, 1429, 1672 i 1941), niebędącemu jednostką budżetową lub samorządowym zakładem budżetowym, prowadzącemu działalność gospodarczą w zakresie gastronomii, wymiany walut, sprzedaży detalicznej towarów w sklepach, na straganach i targowiskach, świadczenia usług hotelarskich w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1944), lub działalności agenta celnego, zwanemu dalej „płatnikiem składek”, oraz

⁴⁾ Dodany przez art. 22 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o pomocy państwa w oszczędzaniu na cele mieszkaniowe (Dz. U. poz. 1114); wszedł w życie z dniem 16 czerwca 2023 r.

- 2) rolnikowi w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2024 r. poz. 90) świadczącemu usługi hotelarskie w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych, zwanemu dalej „rolnikiem”

– którzy prowadzą działalność gospodarczą w tym zakresie lub świadczą te usługi hotelarskie na obszarze gminy, w której położone jest to przejście graniczne, i którzy spełniają warunki określone w ust. 3 i 4, przysługuje rekompensata z budżetu państwa, zwana dalej „rekompensatą”.

2. W akcie prawa miejscowego wojewoda może określić także inne niż określone w ust. 1 pkt 1 zakresy działalności gospodarczej, których prowadzenie na obszarze gminy, w której położone jest przejście graniczne, o którym mowa w ust. 1, uprawnia do ubiegania się przez płatnika składek w rozumieniu art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, niebędącemu jednostką budżetową lub samorządowym zakładem budżetowym, o przyznanie rekompensaty, uwzględniając specyfikę ruchu, który zawieszono na tym przejściu granicznym i jego wpływ na sytuację ekonomiczną płatników składek prowadzących działalność gospodarczą na tym obszarze.

3. W przypadku płatnika składek rekompensata przysługuje pod warunkiem:

- 1) zgłoszenia siebie jako płatnika składek oraz
- 2) zgłoszenia co najmniej jednej osoby do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych

– w terminie do ostatniego dnia kwartału bezpośrednio poprzedzającego kwartał, w którym nastąpiło czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym, o którym mowa w ust. 1.

4. Rekompensata przysługuje, jeżeli przychód:

- 1) z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów podatkowych uzyskany w miesiącu kalendarzowym, w którym obowiązywało czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym, o którym mowa w ust. 1, na obszarze gminy, w której położone jest to przejście graniczne, był niższy o co najmniej 25 % w stosunku do przychodu uzyskanego w tej gminie w jednym z dwóch miesięcy poprzedzających ten miesiąc albo w analogicznym miesiącu kalendarzowym ostatniego roku, w którym ruch na tym przejściu granicznym nie był czasowo zawieszony oraz na obszarze gminy, w której położone jest to przejście graniczne, nie obowiązywał zakaz, o którym mowa w art. 12a ust. 1, oraz na obszarze tej gminy nie obowiązywał stan wyjątkowy – w przypadku płatnika składek;
- 2) ze świadczenia usług hotelarskich w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych uzyskany w miesiącu kalendarzowym, w którym obowiązywało czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym, o którym mowa w ust. 1, na obszarze gminy, w której położone jest to przejście graniczne, był niższy o co najmniej 25 % w stosunku do przychodu ze świadczenia tych usług uzyskanego w tej gminie w jednym z dwóch miesięcy poprzedzających ten miesiąc albo w analogicznym miesiącu kalendarzowym ostatniego roku, w którym ruch na tym przejściu granicznym nie był czasowo zawieszony oraz na obszarze gminy, w której położone jest to przejście graniczne, nie obowiązywał zakaz, o którym mowa w art. 12a ust. 1, oraz na obszarze tej gminy nie obowiązywał stan wyjątkowy – w przypadku rolnika.

5. Rekompensata przysługuje:

- 1) płatnikowi składek, który na dzień złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 10, nie zalega w regulowaniu zobowiązań podatkowych, składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Pracy, Fundusz Emerytur Pomostowych lub Fundusz Solidarnościowy, chyba że ten płatnik składek zawarł umowę z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych lub otrzymał decyzję urzędu skarbowego w sprawie spłaty zadłużenia i terminowo opłaca raty lub korzysta z odroczenia terminu płatności, oraz
- 2) rolnikowi, który na dzień złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 10, nie zalega w regulowaniu zobowiązań podatkowych oraz składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe, ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, chyba że Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego lub upoważniony przez niego pracownik Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odroczył wobec tego rolnika termin płatności należności z tytułu składek na ubezpieczenie, rozłożył ich spłatę na raty lub umorzył je w całości lub w części lub jeśli rolnik ten otrzymał decyzję urzędu skarbowego w sprawie spłaty zadłużenia i terminowo opłaca raty lub korzysta z odroczenia terminu płatności.

6. Rekompensatę ustala się w wysokości:

- 1) 65 % średniego miesięcznego przychodu płatnika składek lub rolnika, uzyskanego z prowadzonej przez niego działalności, o której mowa w ust. 1 pkt 1, lub ze świadczenia usług hotelarskich, o których mowa w ust. 1 pkt 2, na obszarze gminy, w której położone jest przejście graniczne, na którym czasowo zawieszono ruch, w okresie wybranych 3 z 6 miesięcy kalendarzowych bezpośrednio poprzedzających zawieszenie tego ruchu, albo

2) odpowiadającej kwocie minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207 oraz z 2023 r. poz. 1667), obowiązującego w miesiącu kalendarzowym, za który przysługuje rekompensata, za:

- a) każdego ubezpieczonego zgłoszonego do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych i pozostającego w tych ubezpieczeniach w ostatnim dniu miesiąca kalendarzowego, za który przysługuje rekompensata i wykonującego umowę będącą podstawą zgłoszenia do ubezpieczenia na terenie gminy, w której położone jest przejście graniczne, na którym czasowo zawieszono ruch – w przypadku płatnika składek,
- b) rolnika, małżonka tego rolnika oraz jego każdego domownika w rozumieniu art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, którzy pomagają mu w świadczeniu usług hotelarskich w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych, jeżeli podlegają ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu w ostatnim dniu miesiąca kalendarzowego, za który przysługuje rekompensata.

7. Rekompensata może być udzielona maksymalnie trzykrotnie w wysokości, o której mowa w ust. 6 pkt 1, oraz maksymalnie dziewięciokrotnie w wysokości, o której mowa w ust. 6 pkt 2.

8. Rekompensata przysługuje jedynie za miesiące kalendarzowe, w których obowiązywało czasowe zawieszenie ruchu na przejściu granicznym, o którym mowa w ust. 1. Za ten sam miesiąc kalendarzowy rekompensata przysługuje wyłącznie w jednej wysokości określonej w ust. 6 pkt 1 albo w ust. 6 pkt 2.

9. W akcie prawa miejscowego wojewoda może przyznać prawo do ubiegania się o rekompensatę w wymiarze wyższym, niż określony w ust. 7, dla wszystkich rolników, o których mowa w ust. 1, oraz płatników składek, o których mowa w ust. 1 i 2, lub dla ich określonych grup, mając na względzie okres obowiązywania zawieszenia ruchu na przejściu granicznym i jego wpływ na sytuację ekonomiczną płatników składek i rolników.

10. Rekompensata jest udzielana na wniosek płatnika składek lub rolnika składany do wojewody właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności gospodarczej lub świadczenia usług, o którym mowa w ust. 1, nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym upłynął ostatni dzień miesiąca kalendarzowego, za który przysługuje rekompensata.

11. Wniosek o rekompensatę zawiera:

- 1) dane, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 1, 2 i 5 ustawy z dnia 22 listopada 2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela (Dz. U. poz. 1955);
- 2) informację o miesiącu kalendarzowym, którego wniosek dotyczy;
- 3) informacje o ubezpieczonych, o których mowa w ust. 6 pkt 2 lit. a – w przypadku płatnika składek;
- 4) informacje o rolniku, małżonku tego rolnika oraz jego domownikach, o których mowa w ust. 6 pkt 2 lit. b – w przypadku rolnika;
- 5) informacje o uzyskaniu przychodu, o którym mowa w ust. 4 pkt 1 albo 2;
- 6) numer rachunku bankowego albo numer rachunku prowadzonego w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, na który ma zostać dokonana wypłata rekompensaty;
- 7) informacje o średnim miesięcznym przychodzie płatnika składek lub rolnika, uzyskanym z prowadzonej przez niego działalności, o której mowa w ust. 1 pkt 1, lub świadczenia usług hotelarskich, o których mowa w ust. 1 pkt 2, na obszarze gminy, w której położone jest przejście graniczne, na którym czasowo zawieszono ruch, w okresie wybranych 3 z 6 miesięcy kalendarzowych bezpośrednio poprzedzających zawieszenie tego ruchu – w przypadku wniosku o rekompensatę w wysokości, o której mowa w ust. 6 pkt 1.

12. Do wniosku dołącza się:

- 1) dokumenty potwierdzające informacje o przychodzie, o którym mowa w ust. 4 pkt 1 albo 2;
- 2) dokumenty potwierdzające pozostawanie ubezpieczonych, o których mowa w ust. 6 pkt 1, w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych w ostatnim dniu miesiąca kalendarzowego, za który przysługuje rekompensata – w przypadku płatnika składek;
- 3) dokumenty potwierdzające informacje o średnim miesięcznym przychodzie płatnika składek lub rolnika, uzyskanym z prowadzonej przez niego działalności, o której mowa w ust. 1 pkt 1, lub świadczenia usług hotelarskich, o których mowa w ust. 1 pkt 2, na obszarze gminy, w której położone jest przejście graniczne, na którym czasowo zawieszono ruch, w okresie wybranych 3 z 6 miesięcy kalendarzowych bezpośrednio poprzedzających zawieszenie tego ruchu – w przypadku wniosku o rekompensatę w wysokości, o której mowa w ust. 6 pkt 1;

- 4) dokumenty potwierdzające wykonywanie przez ubezpieczonych, o których mowa w ust. 6 pkt 2 lit. a, umowy będącej podstawą zgłoszenia do ubezpieczenia na terenie gminy, w której położone jest przejście graniczne, na którym czasowo zawieszono ruch;
- 5) oświadczenie o:
 - a) prowadzeniu działalności gospodarczej lub świadczeniu usług, uprawniających do ubiegania się o rekompensatę,
 - b) uzyskaniu spadku przychodów, o którym mowa w ust. 4 pkt 1 albo 2,
 - c) spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 5 pkt 1 albo 2,
 - d) spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 6, w zakresie podlegania ubezpieczeniu osób, za które przysługuje rekompensata,
 - e) wysokości przyznanej pomocy *de minimis* oraz pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie, jaką płatnik lub rolnik otrzymał w roku, w którym ubiega się o rekompensatę, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat podatkowych,
 - f) spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 6 pkt 2 lit. a, w zakresie wykonywania przez ubezpieczonego umowy będącej podstawą zgłoszenia do ubezpieczenia na terenie gminy, w której położone jest przejście graniczne, na którym czasowo zawieszono ruch – w przypadku płatnika składek,
 - g) wysokości średniego miesięcznego przychodu płatnika składek lub rolnika, uzyskanego z prowadzonej działalności, o której mowa w ust. 1, na obszarze gminy, w której położone jest przejście graniczne, na którym czasowo zawieszono ruch, w okresie wybranych 3 z 6 miesięcy kalendarzowych bezpośrednio poprzedzających zawieszenie tego ruchu – w przypadku wniosku o rekompensatę w wysokości, o której mowa w ust. 6 pkt 1.

13. Oświadczenia, o których mowa w ust. 12 pkt 5 lit. a–g, są składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nich klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

14. Wojewoda wydaje decyzję w sprawie rekompensaty niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Decyzja jest ostateczna.

15. Rekompensata przekazywana jest w terminie 30 dni od dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 14, na rachunek wskazany we wniosku o rekompensatę.

16. W celu weryfikacji danych zawartych we wniosku wojewoda może przeprowadzać kontrole lub zlecać ich przeprowadzenie. Do przeprowadzania kontroli nie stosuje się przepisów art. 54 ust. 1 i art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236). Jeżeli kwota rekompensaty, o której mowa w ust. 6 pkt 1, przekracza 65 000 zł albo kwota rekompensaty, o której mowa w ust. 6 pkt 2, przekracza kwotę 20 000 zł, przeprowadzenie kontroli ma charakter obligatoryjny.

17. Wojewoda ma prawo wystąpić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o informacje dotyczące spełnienia przez płatnika składek i rolnika warunku, o którym mowa w ust. 5 pkt 1 i 2, w zakresie podlegania ubezpieczeniu osób, za które przysługuje rekompensata.

18. Jeżeli w wyniku weryfikacji danych zawartych we wniosku wojewoda ustali, że kwota wypłaconej rekompensaty była nienależna, wydaje decyzję o obowiązku zwrotu tej kwoty wraz z odsetkami, ustalając termin na jej zwrot nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

19. Wojewoda, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, może przyznać rekompensatę również płatnikom składek w rozumieniu art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, niebędącym jednostką budżetową lub samorządowym zakładem budżetowym, oraz rolnikom w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, którzy nie spełniają wymagań wskazanych w ust. 1, 2 i 4 i którzy prowadzą działalność na obszarze powiatu, w którym położone jest przejście graniczne, o którym mowa w ust. 1, gdy okoliczności mające związek z czasowym zawieszeniem ruchu na przejściu granicznym, a zwłaszcza poziom strat, utraconych korzyści lub ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy ust. 10–18.

20. Przychód z tytułu rekompensaty nie stanowi przychodu w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych.

21. Rekompensata stanowi pomoc *de minimis* i może być udzielana w zakresie i na zasadach określonych w bezpośrednio obowiązujących aktach prawa unijnego dotyczących pomocy w ramach zasady *de minimis*.

Art. 17. 1. Wojewoda jest zobowiązany do stałego utrzymywania drogowych, kolejowych, morskich i rzecznych przejść granicznych, przejść granicznych przeznaczonych wyłącznie dla małego ruchu granicznego, przejść turystycznych, przejść granicznych na szlakach turystycznych przecinających granicę państwową, miejsc przekraczania granicy na szlakach turystycznych oraz punktów nocnego postoju na rzekach granicznych znajdujących się na obszarze województwa w stanie umożliwiającym przeprowadzenie sprawnej i skutecznej kontroli bezpieczeństwa, granicznej, celnej, sanitarnej, weterynaryjnej, fitosanitarnej, chemicznej i radiometrycznej oraz jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

1a. Wojewoda jest zobowiązany do stałego utrzymywania lotniczych przejść granicznych w stanie umożliwiającym przeprowadzanie sprawnej i skutecznej kontroli pirotechnicznej oraz kontroli, o których mowa w ust. 1, z wyjątkiem kontroli bezpieczeństwa wykonywanej przez zarządzającego lotniskiem lub inny uprawniony podmiot, na zasadach określonych w przepisach dotyczących ochrony lotnictwa cywilnego.

2. W przypadku przejść granicznych znajdujących się poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w których kontrolę wykonują funkcjonariusze właściwych organów Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki, o których mowa w ust. 1, wykonuje wojewoda, którego właściwość miejscowa obejmuje województwo najbliższe przejścia granicznego.

2a. Wojewoda może zlecić właścicielowi lub posiadaczowi gruntów lub obiektów kolejowych, morskich, rzecznych lub lotniczych przejść granicznych realizację swoich zadań na podstawie zawartej umowy, przyznając jednocześnie dotację celową na realizację tych zadań. Umowa powinna określać:

- 1) szczegółowy opis zadania, w tym cel na jaki dotacja celowa została przyznana, i termin jego wykonania;
- 2) wysokość dotacji celowej udzielanej na wykonanie zadania i tryb płatności;
- 3) termin wykorzystania dotacji celowej, nie dłuższy niż do dnia 31 grudnia danego roku budżetowego;
- 4) tryb kontroli wykonywania zadania;
- 5) termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji celowej;
- 6) termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji celowej, nie dłuższy niż 15 dni, licząc od określonego w umowie dnia wykonania zadania, a w przypadku zadania realizowanego za granicą – 30 dni, licząc od określonego w umowie dnia jego wykonania.

2b. Wojewoda nie ponosi kosztów utrzymania pomieszczeń, miejsc i powierzchni niezwiązanych z przeprowadzaniem kontroli, o których mowa w ust. 1 i 1a, w lotniczych, kolejowych, morskich i rzecznych przejściach granicznych.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres obowiązków wojewody w sprawach finansowania i utrzymywania w należyłym stanie przejść granicznych, o których mowa w ust. 1 i 2, przejść turystycznych, miejsc przekraczania granicy na szlakach turystycznych i punktów nocnego postoju na rzekach granicznych oraz wyposażenia w sprzęt, w szczególności stosowany w kontroli granicznej, a także organy właściwe do osadzania i utrzymywania znaków granicznych na morskich wodach wewnętrznych.

4. Rozporządzenie powinno określić w szczególności zakres świadczeń i obowiązków rzeczowych w celu utrzymania obiektów i wyposażenia technicznego znajdujących się w przejściu granicznym, nieodpłatnego udostępniania pomieszczeń w tych obiektach oraz urządzeń niezbędnych do przeprowadzania kontroli, a także możliwość finansowania przedsięwzięć związanych z usprawnianiem ruchu granicznego ze środków pochodzących z pomocy finansowej jednostki samorządu terytorialnego w zakresie określonym przez organ stanowiący tej jednostki lub z pomocy zagranicznej, uwzględniając konieczność zapewnienia sprawnej kontroli granicznej.

Art. 17a. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w drodze rozporządzenia, przywraca tymczasowo, przedłuża lub znosi kontrolę graniczną osób przekraczających granicę państwową stanowiącą granicę wewnętrzną w rozumieniu kodeksu granicznego Schengen, określając:

- 1) odcinki granicy państwowej, na której kontrola graniczna osób zostaje przywrócona tymczasowo, przedłużona lub zniesiona;
- 2) przejścia graniczne, rodzaj ruchu dozwolonego przez te przejścia i czas ich otwarcia oraz zasięg terytorialny przejść granicznych;
- 3) okres, na który kontrola graniczna osób zostaje przywrócona tymczasowo lub przedłużona.

Rozporządzenie powinno uwzględniać dostosowanie zakresu kontroli do przyczyn uzasadniających jej wprowadzenie oraz możliwość stosowania kontroli na niektórych odcinkach drogowych lub kolejowych przecinających granicę państwową, a także w niektórych portach i przystaniach oraz portach lotniczych i lotniskach.

Art. 17aa. 1. W celu przygotowania i utrzymania warunków do tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej na drogach, liniach kolejowych, lotniskach, w portach, obiektach portowych lub na przystaniach, na których w przypadku tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej możliwe będzie utworzenie drogowych, kolejowych, lotniczych, rzecznych i morskich przejść granicznych w celu realizowania kontroli granicznej, Komendant Główny Straży Granicznej prowadzi wykaz przejść granicznych planowanych do tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej.

2. Komendant Główny Straży Granicznej powiadamia zarządcę drogi, zarządzającego infrastrukturą kolejową, lotniskiem, portem, obiektem portowym lub przystanią o ujęciu w wykazie przejść granicznych planowanych do tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej zarządzanej przez nich drogi, linii kolejowej, lotniska, portu, obiektu portowego lub przystani.

3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór wykazu przejść granicznych planowanych do tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej, uwzględniając potrzebę zamieszczenia w wykazie informacji istotnych dla zarządcy drogi, zarządzającego infrastrukturą kolejową, lotniskiem, portem, obiektem portowym lub przystanią, przy planowaniu rozwiązań organizacyjnych umożliwiających taką kontrolę.

Art. 17ab. 1. Zarządca drogi publicznej ujętej w wykazie przejść granicznych do tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej zobowiązany jest do:

- 1) przygotowania projektów zmiany organizacji ruchu oraz przygotowania odpowiedniego oznakowania drogi zapewniającego bezpieczeństwo ruchu drogowego;
- 2) uwzględnienia przy budowie lub przebudowie drogi przecinającej granicę państwową warunków umożliwiających prowadzenie kontroli granicznej w przypadku tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej;
- 3) wprowadzenia na przejściach granicznych, z dniem tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej, organizacji ruchu zgodnej z projektami, o których mowa w pkt 1, zatwierdzonymi przez właściwy organ zarządzający ruchem na drodze, na wniosek właściwego komendanta oddziału Straży Granicznej.

2. Skierowanie wniosku, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, powinno nastąpić nie później niż z chwilą tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej.

Art. 17ac. 1. Zarządzający infrastrukturą kolejową, lotniskiem, portem, obiektem portowym lub przystanią oraz przewoźnicy kolejowi, w przypadku tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej, udzielają Straży Granicznej pomocy w zakresie organizacji kontroli granicznej niezbędnej do sprawnego jej przeprowadzania oraz są zobowiązani do uzgodnienia z właściwym komendantem placówki Straży Granicznej miejsca przeprowadzania kontroli granicznej osób przekraczających granicę wewnętrzną w rozumieniu kodeksu granicznego Schengen. Straż Graniczna powinna uwzględniać inne zadania własne właściwych zarządców infrastruktury.

2. Do finansowania zadań, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 17 ust. 2a.

Art. 17b. (uchylony)

Art. 17c. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, na wniosek Komendanta Głównego Straży Granicznej, w przypadkach określonych w rozporządzeniu (WE) nr 863/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającym mechanizm tworzenia zespołów szybkiej interwencji na granicy oraz zmieniającym rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 w odniesieniu do tego mechanizmu i określającym uprawnienia i zadania zaproszonych funkcjonariuszy (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, str. 30, z późn. zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 863/2007”, może wystąpić do Europejskiej Agencji Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej o oddelegowanie na czas określony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej europejskich zespołów straży granicznej w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 2007/2004 z dnia 26 października 2004 r. ustanawiającego Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 349 z 25.11.2004, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2007/2004”, do udziału w szybkiej interwencji.

Art. 17d. Funkcjonariusze straży granicznych państw członkowskich Unii Europejskiej wchodzący w skład europejskich zespołów straży granicznej na granicy państwowej stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu przepisów kodeksu granicznego Schengen wykonują zadania w ramach:

- 1) szybkich interwencji, realizowanych przez zespoły szybkiej interwencji na granicy, zgodnie z przepisami krajowymi odnoszącymi się do funkcjonariuszy Straży Granicznej, w zakresie określonym w rozporządzeniu nr 863/2007;
- 2) wspólnych operacji lub projektów pilotażowych zgodnie z przepisami krajowymi odnoszącymi się do funkcjonariuszy Straży Granicznej, w zakresie określonym w rozporządzeniu nr 2007/2004.

Art. 17e. 1. Komendant Główny Straży Granicznej w zakresie dotyczącym szybkich interwencji, wspólnych operacji lub projektów pilotażowych wykonuje zadania krajowego punktu kontaktowego właściwego w sprawach komunikacji z Europejską Agencją Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej oraz uzgadnia plany operacyjne.

2. Komendant Główny Straży Granicznej może zgłaszać Agencji, o której mowa w ust. 1, propozycje wspólnych operacji lub projektów pilotażowych oraz występować o ich zakończenie, a także udzielać zgody na udział obserwatorów z państw trzecich w działaniach Agencji określonych w rozporządzeniu nr 2007/2004.

Art. 17f. Do funkcjonariuszy straży granicznych państw członkowskich Unii Europejskiej wykonujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, za zgodą właściwych organów Rzeczypospolitej Polskiej, zadania określone w przepisach prawa Unii Europejskiej, w zakresie transportowania, przewozu oraz przesyłania broni i amunicji, stosuje się przepisy obowiązujące funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Art. 17g. Komendant Główny Straży Granicznej wykonuje zadania Krajowego Ośrodka Koordynacji do Spraw Eurosur na zasadach określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1052/2013 z dnia 22 października 2013 r. ustanawiającym europejski system nadzorowania granic (EUROSUR) (Dz. Urz. UE L 295 z 06.11.2013, str. 11).

Art. 18. Warunki przekraczania granicy państwowej oraz wykonywania lotów w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez własne i obce cywilne statki powietrzne określają przepisy ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. z 2023 r. poz. 2110) oraz umowy międzynarodowe, którymi Rzeczpospolita Polska jest związana.

Art. 18a. 1. Przekroczenie granicy państwowej i lot obcego wojskowego statku powietrznego w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej może nastąpić na podstawie zezwolenia wydanego przez Dowódcę Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, udzielonego na wniosek zainteresowanego podmiotu.

1a. Minister Obrony Narodowej, na wniosek Dowódcy Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, może, w drodze zarządzenia, upoważnić kierownika jednostki organizacyjnej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej właściwej w zakresie służby ruchu lotniczego do wydawania zezwoleń, o których mowa w ust. 1.

2. Zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, nie wymaga przekroczenie granicy państwowej i lot w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej obcych wojskowych statków powietrznych wykonujących zadania wojskowego nadzoru przestrzeni powietrznej w ramach Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego.

3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, nie jest wymagane wobec obcego wojskowego statku powietrznego:

- 1) na którego pokładzie znajduje się przedstawiciel obcego państwa, składający oficjalną wizytę w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) stanowiącego honorową eskortę statku powietrznego, o którym mowa w pkt 1;
- 3) wykonującego lot w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej:
 - a) związany z prowadzeniem akcji poszukiwawczo-ratowniczej w celu udzielenia pomocy ludziom albo statkowi powietrznemu lub statkowi morskemu znajdującemu się w niebezpieczeństwie,
 - b) związany z niesieniem pomocy medycznej lub technicznej albo pomocy w razie klęski żywiołowej lub zagrożenia środowiska,
 - c) związany z wykonywaniem zadań wynikających z umów międzynarodowych, którymi Rzeczpospolita Polska jest związana, jeżeli obowiązek udostępnienia przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej wynika z tych umów,
 - d) w przypadku gdy ten statek znajduje się w niebezpieczeństwie lub gdy wykonuje ten lot dla uniknięcia niebezpieczeństwa.

3a.⁵⁾ Lot, na który Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych udzielił zezwolenia, może być wykonany w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej dostępnej dla ruchu lotniczego zgodnie z zasadami korzystania z tej przestrzeni określonymi w ustawie z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, a także zasadami określonymi w ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umowach międzynarodowych i innych umowach zawartych w sposób przez nie dopuszczony.

4. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania z wnioskiem o zezwolenie na przekroczenie granicy państwowej i lot obcego wojskowego statku powietrznego w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej oraz wzór wniosku w tej sprawie, a także warunki wykonywania lotów przez taki statek w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej, mając na względzie zapewnienie sprawności postępowania w sprawach udzielania zezwoleń na wykonanie lotów w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez obce wojskowe statki powietrzne oraz bezpieczeństwo ruchu lotniczego w tej przestrzeni.

⁵⁾ Dodany przez art. 2 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

Art. 18b.⁶⁾ 1. Obcy wojskowy statek powietrzny, który przekroczył granicę państwową i wykonuje lot w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej bez zezwolenia, o którym mowa w art. 18a ust. 1, lub niezgodnie z warunkami tego zezwolenia, może być wezwany przez państwowy organ zarządzania ruchem lotniczym do:

- 1) opuszczenia przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) odpowiedniej zmiany kierunku lub wysokości lotu;
- 3) lądowania na wskazanym przez ten organ lotnisku;
- 4) wykonania innych poleceń mających na celu zaprzestanie naruszania przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej.

2. W przypadku niezastosowania się do któregokolwiek z wezwań i poleceń obcy wojskowy statek powietrzny może być przechwycony przez wojskowy statek powietrzny wydzielony z Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej lub państwa Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, który wykonuje zadania nadzoru przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej, zwany dalej „statkiem przechwytyjącym”. Przechwycenie polega na identyfikacji obcego wojskowego statku powietrznego, nawiązaniu z nim łączności radiowej i kontaktu wzrokowego oraz naprowadzeniu go na właściwy kierunek lub wysokość lotu albo wymuszeniu lądowania na wskazanym lotnisku.

3. W przypadku niezastosowania się do któregokolwiek z wezwań i poleceń oraz niezastosowania się do czynności, o których mowa w ust. 2, przechwycony obcy wojskowy statek powietrzny może być:

- 1) ostrzeżony strzałami ostrzegawczymi przez statek przechwytyjący, a w przypadku dalszego niezastosowania się do wezwania – zniszczony;
- 2) zniszczony bez dokonania czynności, o których mowa w ust. 2 i w pkt 1, jeżeli:
 - a) dokonuje zbrojnego ataku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) manewruje na pozycję dogodną do ataku, o którym mowa w lit. a,
 - c) wykonuje lot rozpoznawczy mający na celu umożliwienie podjęcia działania, o którym mowa w lit. a.

4. Decyzję o zastosowaniu środków, o których mowa w ust. 2 i 3, podejmuje Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych w formie rozkazu. Rozkaz wydaje się adekwatnie do zagrożenia, w granicach określonych w wiążących Rzeczpospolitą Polską ratyfikowanych umowach międzynarodowych, po rozpatrzeniu całokształtu okoliczności konkretnego zdarzenia i wynikającego z niego realnego i poważnego zagrożenia dla życia osób postronnych z uwzględnieniem nadrzędności ochrony życia osób postronnych, traktując możliwość zniszczenia obcego wojskowego statku powietrznego jako środek ostateczny.

5. W rozkazie, o którym mowa w ust. 4, wskazuje się uzbrojenie właściwe do wykonania zadania, którego użycie pozwoli zminimalizować ryzyko wystąpienia niepożądanych szkód.

Art. 18ba.⁷⁾ 1. Jeżeli obcy wojskowy statek powietrzny atakuje statek przechwytyjący, decyzję o jego zniszczeniu podejmuje dowódca statku przechwytyjącego.

2. W przypadku utraty łączności z Dyżurnym Dowódcą Obrony Powietrznej, jeżeli obcy wojskowy statek powietrzny wykonuje czynności wchodzące w zakres zdarzeń, o których mowa w art. 18b ust. 3 pkt 2, lub manewruje na pozycję dogodną do ataku przeciwko statkowi przechwytyjącemu, decyzję o zniszczeniu obcego wojskowego statku powietrznego podejmuje dowódca statku przechwytyjącego.

Art. 18bb.⁷⁾ 1. Obcy cywilny statek powietrzny, który przekroczył granicę państwową niezgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze lub umowami międzynarodowymi, którymi Rzeczpospolita Polska jest związana, może być wezwany przez państwowy organ zarządzania ruchem lotniczym do:

- 1) opuszczenia przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) odpowiedniej zmiany kierunku lub wysokości lotu;
- 3) lądowania na wskazanym przez ten organ lotnisku;
- 4) wykonania innych poleceń mających na celu zaprzestanie naruszania przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Obcy cywilny statek powietrzny, który przekroczył granicę państwową i nie zastosował się do wezwań lub poleceń oraz może być użyty jako środek ataku o charakterze terrorystycznym, uznaje się za obiekt powietrzny typu RENEGADE.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 3 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

⁷⁾ Dodany przez art. 2 pkt 4 ustawy, o której mowa w odnośniku 1.

3. Obiekt powietrzny typu RENEGADE kwalifikuje się do następujących kategorii:

- 1) „Podejrzany RENEGADE” – w przypadku wykrycia obcego cywilnego statku powietrznego o nieokreślonych intencjach albo spełniającego dwa lub więcej z poniżej wymienionych warunków:
 - a) narusza plan lotu,
 - b) nie wykonuje poleceń państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym, cywilnych i wojskowych lotniskowych organów służby ruchu lotniczego lub Dyżurnego Dowódcy Obrony Powietrznej,
 - c) niespodziewanie zmienia parametry lotu,
 - d) nastąpiła przerwa w łączności radiowej, szczególnie w połączeniu ze zmianą parametrów lotu,
 - e) nastąpiła zmiana kodów transpondera radaru wtórnego lub nadmierne wykorzystywanie sygnału identyfikacji bez uprzedniej zgody państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym,
 - f) załoga używa niestandardowej terminologii lub odnotowano inne niezgodne z procedurą zmiany w łączności radiowej,
 - g) nastąpił wybór w modzie 3/A kodu 7500 (uprowadzony statek powietrzny), kodu 7600 (utrata łączności), kodu 7700 (sytuacja awaryjna),
 - h) nastąpił przekaz radiowy nie dotyczący procedur lotniczych,
 - i) nastąpiło przerwanie lub zaprzestanie emitowania sygnałów z transpondera radaru wtórnego,
 - j) otrzymano zawiadomienie od innych organów władzy publicznej, państw sąsiednich lub organizacji międzynarodowych albo instytucji pozarządowych o zamiarach obcego cywilnego statku powietrznego,
 - k) otrzymano nieokreśloną groźbę użycia przemocy za pośrednictwem strony trzeciej,
 - l) otrzymano zawiadomienie o umieszczeniu na pokładzie obcego cywilnego statku powietrznego przedmiotu, urządzenia, substancji lub innego materiału niebezpiecznego, które mogą zostać użyte do ataku o charakterze terrorystycznym;
- 2) „Prawdopodobny RENEGADE” – w przypadku gdy jest spełniony przynajmniej jeden z poniżej wymienionych warunków:
 - a) wykryto również inne obce cywilne statki powietrzne, które nie wykonują poleceń państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym,
 - b) obcy cywilny statek powietrzny zakwalifikowany jako „Podejrzany RENEGADE” nie wykonuje poleceń państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym lub Dyżurnego Dowódcy Obrony Powietrznej,
 - c) obcy cywilny statek powietrzny odmawia wykonania poleceń lub nie reaguje na polecenia i przekazywane znaki dowódcy statku przechwytyjącego;
- 3) „Potwierdzony RENEGADE” – w przypadku gdy spełnia on jednocześnie poniżej wymienione warunki:
 - a) przechwycony i rozpoznany obcy cywilny statek powietrzny nie wykonuje poleceń dowódcy statku przechwytyjącego, państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym oraz Dyżurnego Dowódcy Obrony Powietrznej,
 - b) posiadane informacje potwierdzają bez żadnych wątpliwości, że obcy cywilny statek powietrzny ma być użyty jako środek ataku o charakterze terrorystycznym.

4. Atakiem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony, o którym mowa w art. 115 § 20 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17).

Art. 18bc.⁷⁾ 1. Obcy cywilny statek powietrzny zakwalifikowany co najmniej do kategorii „Podejrzany RENEGADE” może być przechwycony przez statek przechwytyjący. Przechwycenie polega na identyfikacji obcego cywilnego statku powietrznego, nawiązaniu z nim łączności radiowej i kontaktu wzrokowego oraz naprowadzeniu go na właściwy kierunek lub wysokość lotu albo wymuszeniu lądowania na wskazanym lotnisku.

2. Uprawniony do podjęcia decyzji dotyczącej przechwycenia obcego cywilnego statku powietrznego zakwalifikowanego co najmniej do kategorii „Podejrzany RENEGADE” jest Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych.

Art. 18bd.⁷⁾ 1. W przypadku niezastosowania się przez obcy cywilny statek powietrzny zakwalifikowany co najmniej do kategorii „Prawdopodobny RENEGADE” do wezwań i poleceń oraz czynności, o których mowa w art. 18bc ust. 1, można podjąć decyzję o oddaniu strzałów ostrzegawczych w kierunku tego statku powietrznego.

2. Uprawniony do podjęcia decyzji o oddaniu strzałów ostrzegawczych w kierunku obcego cywilnego statku powietrznego zakwalifikowanego co najmniej do kategorii „Prawdopodobny RENEGADE” jest Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych.

Art. 18be.⁷⁾ W przypadku dalszego niezastosowania się przez obcy cywilny statek powietrzny z pasażerami na pokładzie zakwalifikowany co najmniej do kategorii „Prawdopodobny RENEGADE” do wezwań i poleceń oraz czynności, o których mowa w art. 18bc ust. 1, lub po oddaniu strzałów ostrzegawczych statek przechwytyjący eskortuje ten statek powietrzny do czasu jego lądowania na lotnisku lub opuszczenia przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 18bf.⁷⁾ W przypadku niezastosowania się przez obcy cywilny statek powietrzny zakwalifikowany do kategorii „Potwierdzony RENEGADE” do wezwań i poleceń oraz czynności, o których mowa w art. 18bc ust. 1, a także po oddaniu strzałów ostrzegawczych Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych może podjąć decyzję o zniszczeniu obcego cywilnego statku powietrznego, jeżeli są spełnione łącznie następujące przesłanki:

- 1) z okoliczności zdarzenia wynika, że obcy cywilny statek powietrzny zostanie wykorzystany jako środek ataku o charakterze terrorystycznym;
- 2) atakowi temu nie można zapobiec za pomocą innych dostępnych środków;
- 3) obcy cywilny statek powietrzny nie posiada żadnych osób na pokładzie lub na jego pokładzie znajdują się wyłącznie osoby zamierzające użyć tego statku jako środka ataku o charakterze terrorystycznym.

Art. 18bg.⁷⁾ 1. Decyzję o zastosowaniu środków, o których mowa w art. 18bc–18bf, Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych podejmuje w formie rozkazu. Rozkaz wydaje się adekwatnie do zagrożenia, w granicach określonych w wiążących Rzeczpospolitą Polską ratyfikowanych umowach międzynarodowych, po rozpatrzeniu całokształtu okoliczności konkretnego zdarzenia i wynikającego z niego realnego i poważnego zagrożenia dla życia osób postronnych, w tym możliwych ofiar ataku o charakterze terrorystycznym, z uwzględnieniem nadrzędności ochrony życia osób postronnych, traktując możliwość zniszczenia obcego cywilnego statku powietrznego jako środek ostateczny.

2. W rozkazie, o którym mowa w ust. 1, wskazuje się uzbrojenie właściwe do wykonania zadania, którego użycie pozwoli zminimalizować ryzyko wystąpienia niepożądanych szkód.

Art. 18bh.⁷⁾ 1. Obcy cywilny statek powietrzny zmuszony do lądowania na lotnisku międzynarodowym, jego załogę i ładunek oraz pasażerów i ich bagaże podmiot zarządzający lotniskiem przekazuje Straży Granicznej.

2. Obcy cywilny statek powietrzny zmuszony do lądowania na lotnisku innym niż lotnisko międzynarodowe lub na lądowisku, jego załogę i ładunek oraz pasażerów i ich bagaże podmiot zarządzający lotniskiem lub użytkownik lądowiska przekazuje Policji, powiadamiając o tym zdarzeniu organ Straży Granicznej.

Art. 18bi.⁷⁾ Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej współdziała z Polską Agencją Żeglugi Powietrznej przez prowadzenie ciągłej bieżącej wymiany informacji w zakresie:

- 1) zapewnienia bezpieczeństwa lotów statków powietrznych w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wymiany informacji o sytuacji powietrznej oraz planowanych i wykonywanych lotach obcych wojskowych statków powietrznych w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) przestrzegania ustalonych procedur koordynacji i identyfikacji oraz przekazywania odpowiedzialności nad lotem statków przechwytyjących w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) wykorzystania przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez dyżurne siły i środki systemu obrony powietrznej w celu:
 - a) priorytetowego udostępnienia przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej oraz zapewnienia bezpieczeństwa statkom przechwytyjącym realizującym zadania wojskowego nadzoru przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) zastosowania naziemnych środków systemu obrony powietrznej wobec statków powietrznych nieprzestrzegających przepisów wykonywania lotów obowiązujących w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 18bj.⁷⁾ 1. Jeżeli umowy międzynarodowe, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, nie stanowią inaczej, decyzję o opuszczeniu przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez polskie statki przechwytyjące oraz o przekroczeniu granicy państwowej i locie w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez wojskowe statki przechwytyjące państwa Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego realizujące zadania w ramach Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w celu przeciwdziałania wojskowym i cywilnym statkom powietrznym podejmuje Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej.

2. Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej decyduje o wyborze lotniska, na które sprowadza się obce cywilne statki powietrzne i obce wojskowe statki powietrzne zmuszone do lądowania przez statki przechwytyjące.

3. W przypadku podejmowania decyzji o wyborze lotniska cywilnego, na które sprowadza się obce cywilne statki powietrzne i obce wojskowe statki powietrzne zmuszone do lądowania przez statki przechwytyjące, Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej współdziała z państwowym organem zarządzania ruchem lotniczym.

4. Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej, stosownie do spełnienia przez obcy cywilny statek powietrzny kryteriów, kwalifikuje obiekt powietrzny do odpowiedniej kategorii RENEGADE.

5. Zakwalifikowanie obcego cywilnego statku powietrznego do odpowiedniej kategorii RENEGADE następuje na podstawie informacji posiadanych przez Dyżurnego Dowódcę Obrony Powietrznej oraz przeprowadzonej przez niego analizy sytuacji.

6. Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej otrzymuje informacje o sytuacji powietrznej od państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym oraz o zagrożeniach od właściwych organów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej lub innych organów państwowych Rzeczypospolitej Polskiej zapewniających bezpieczeństwo państwa.

7. W analizie sytuacji powietrznej Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej uwzględnia również informacje otrzymywane od właściwych organów Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i innych organów międzynarodowych lub innych państw.

8. W przypadku zakwalifikowania obcego cywilnego statku powietrznego znajdującego się w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej do odpowiedniej kategorii RENEGADE Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej może wnioskować do właściwego organu Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego o przekazanie uprawnień do dowodzenia siłami obrony powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej wydzielonymi do Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego oraz powiadamia Dowódcę Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych.

9. W przypadku wykrycia obcego wojskowego statku powietrznego naruszającego przestrzeń powietrzną Rzeczypospolitej Polskiej właściwy organ dowodzenia obroną powietrzną Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, w uzgodnieniu z Dyżurnym Dowódcą Obrony Powietrznej, może zdecydować o użyciu sił i środków wydzielonych do Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego tylko do działań określonych w art. 18b ust. 2.

10. Decyzję o zastosowaniu środków, o których mowa w art. 18b ust. 3, przez dyżurne siły i środki wydzielone do systemu obrony powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej i Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego podejmuje Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych. Decyzję tę Dyżurny Dowódca Obrony Powietrznej natychmiast przekazuje podległym dyżurnym siłom wydzielonym do systemu obrony powietrznej oraz właściwemu organowi dowodzenia obroną powietrzną Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego.

Art. 18bk.⁷⁾ 1. Pociski raketowe wystrzelone w kierunku terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą być zniszczone przez wojskowe środki obrony powietrznej, w tym przeciwlotniczej i przeciwraketowej, wydzielone z Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej lub sił zbrojnych państwa Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, które wykonują zadania nadzoru przestrzeni powietrznej i osłony terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Decyzję o zniszczeniu pocisku raketowego podejmuje Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych w formie rozkazu. Rozkaz wydaje się adekwatnie do zagrożenia, w granicach określonych w wiążących Rzeczpospolitą Polską ratyfikowanych umowach międzynarodowych, po rozpatrzeniu całokształtu okoliczności konkretnego zdarzenia i wynikającego z niego realnego i poważnego zagrożenia dla życia osób postronnych, w tym możliwych ofiar ataku.

Art. 18bl.⁷⁾ 1. Bezzałogowy statek powietrzny, który przekroczył granicę państwową i wykonuje lot w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej niezgodnie z obowiązującymi przepisami, może zostać zniszczony, unieruchomiony albo nad jego lotem może zostać przejęta kontrola.

2. Decyzję o zastosowaniu środków, o których mowa w ust. 1, w sposób adekwatny do zagrożenia oraz w granicach zasad określonych w wiążących Rzeczpospolitą Polską ratyfikowanych umowach międzynarodowych wydaje w formie rozkazu Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych po rozpatrzeniu całokształtu okoliczności konkretnego zdarzenia oraz z uwzględnieniem nadrzędności ochrony życia osób postronnych. Uprawnienie to może być delegowane na dowódców podległych Dowódcy Operacyjnemu Rodzajów Sił Zbrojnych.

3. W rozkazie, o którym mowa w ust. 2, wskazuje się uzbrojenie lub inny środek właściwy do wykonania zadania, którego użycie pozwoli zminimalizować ryzyko wystąpienia niepożądanych szkód.

4. Do zniszczenia lub unieruchomienia bezzałogowego statku powietrznego albo przejścia kontroli nad jego lotem można wykorzystywać środki niebędące na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 18bm.⁷⁾ Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych powiadamia niezwłocznie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o podjęciu decyzji, o których mowa w art. 18b ust. 4, art. 18bg ust. 1, art. 18bj ust. 10, art. 18bk ust. 2 i art. 18bl ust. 2, oraz ich skutkach.

Rozdział 3a

Przepisy karne

Art. 18c. 1. Kto zabiera, niszczy, uszkadza, usuwa, przesuwa lub czyni niezdatnymi do użytku elementy infrastruktury, znajdujące się w strefie nadgranicznej i przeznaczone do ochrony granicy państwowej, w szczególności ogrodzenia, zasieki, zapory lub roгатki,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5.

2. W przypadku mniejszej wagi, sprawca

podlega grzywnie.

Art. 18d. Kto, nie będąc do tego uprawnionym, przebywa na obszarze objętym zakazem, o którym mowa w art. 12a ust. 1, w czasie jego obowiązywania

podlega karze aresztu albo grzywny.

Rozdział 4

Przepisy końcowe

Art. 19. 1. Traci moc dekret z dnia 23 marca 1956 r. o ochronie granic państwowych (Dz. U. poz. 51, z 1959 r. poz. 168, z 1969 r. poz. 95, z 1977 r. poz. 162 oraz z 1990 r. poz. 198).

2. (pominięty)

Art. 19a. Przepis art. 14a traci moc z dniem określonym w decyzji Rady dotyczącej pełnego stosowania dorobku Schengen w Rzeczypospolitej Polskiej⁸⁾.

Art. 20. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia⁹⁾.

⁸⁾ Decyzja Rady z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie pełnego stosowania przepisów dorobku Schengen w Republice Czeskiej, Republice Estońskiej, Republice Łotewskiej, Republice Litewskiej, Republice Węgierskiej, Republice Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republice Słowenii i Republice Słowackiej (Dz. Urz. UE L 323 z 08.12.2007, str. 34), weszła w życie z dniem 8 grudnia 2007 r.

⁹⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 19 listopada 1990 r.